

Bozkırlı, K. Ç., Er, O. ve Peçenek, O. (2023). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Language Academy*, 11 (2), 138-148.

Volume 11/2 June 2023

p. 138-148

Article History:

Received

19/04/2023

Accepted

03/05/2023

Available online

25/06/2023

**TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÇOCUK
EDEBİYATINA YÖNELİK TUTUMLARININ ÇEŞİTLİ
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**Investigation of Turkish Teacher Candidates' Attitudes Towards
Children's Literature in Terms of Various Variables**

Kürşad Çağrı BOZKIRLI¹

Onur ER²

Ogün PEÇENEK³

Öz

Türkçe öğretmenlerinin mesleğe dair birçok yeterliği kazandığı dönem öğretmen adayı oldukları yani üniversite öğrencisi oldukları dönemdir. Bu manada Türkçe öğretmeni adayları çocuk edebiyatı eserlerinin taşınması gereken nitelikleri bilmelidir. Çocuk edebiyatı eserlerinin seçiminde ise çocuk edebiyatına yönelik tutumun önemli bir belirleyici olduğu söylenebilir. Bu araştırmanın amacı Düzce Üniversitesinde öğrenim gören Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına yönelik tutumlarının incelenmesidir. Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan ve nicel şekilde desenlenen bu çalışma bir tarama araştırmasıdır. Araştırmaya 2022-2023 eğitim öğretim yılında öğrenim gören ve basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen 140 Türkçe öğretmeni adayı katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Karagül (2020) tarafından geliştirilmiş olan "Çocuk Edebiyatına Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek "farkında olma", "kabullenme" ve "değer verme" adlı üç alt boyut ve 26 maddeden oluşmaktadır. Araştırmada

¹ Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, kursad36@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9982-8729>

² Doç. Dr., Düzce Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, onurer1827@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-9025-4711>

³ Arş Gör., Düzce Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, ogunpecenek@duzce.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7734-9919>

Cronbach Alpha değeri ölçeğin genelinde 0.94, “farkında olma” alt boyutunda 0.97, “kabullenme” alt boyutunda 0.77 ve “değer verme” alt boyutunda 0.83 olarak bulunmuştur. Ölçeğin genelinde ve tüm alt boyutlarında Cronbach Alpha değerleri asgari düzey olarak kabul gören 0.70’in üzerindedir. Veri analizi için SPSS 21.0 paket programının kullanıldığı araştırmanın sonucunda katılımcı Türkçe öğretmeni adaylarının çoğunluğunun çocuk edebiyatına yönelik tutumunun olumlu olduğu, cinsiyetin, sınıf düzeyinin, çocuk kitapları okumanın ve çocuk edebiyatı dersi almanın çocuk edebiyatına yönelik tutumu anlamlı düzeyde farklılaştırdığı, 3-17 yaş arasında bir kardeşe sahip olma durumunun ise çocuk edebiyatına yönelik tutumu etkilemediği tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Türkçe öğretmeni adayı, çocuk edebiyatı, tutum.

Abstract

The period when Turkish teachers acquire many competencies related to their profession is the period when they are prospective teachers, that is, when they are university students. In this sense, Turkish teacher candidates should know the qualities that works of children’s literature should have. It can be said that attitude towards children’s literature is an important determinant in the selection of children’s literature works. This study aims to examine the attitudes of Turkish language teacher candidates studying at Duzce University toward children’s literature. This quantitatively designed study, which aims to examine the attitudes of prospective Turkish teachers towards children’s literature in terms of various variables, is a survey research. 140 Turkish language teacher candidates studying in the 2022-2023 academic year and selected by simple random sampling method participated in the study. The “Scale of Attitude toward Children’s Literature” developed by Karagül (2020) was used as a data collection tool in the study. The scale consists of 26 items and three sub-dimensions, namely “awareness”, “acceptance” and “appreciation”. In the study, Cronbach’s Alpha value was found to be 0.94 in the overall scale, 0.97 in the “awareness” sub-dimension, 0.77 in the “acceptance” sub-dimension and 0.83 in the “valuing” sub-dimension. Cronbach’s Alpha values in the overall scale and in all sub-dimensions are above 0.70, which is accepted as the minimum level. At the end of the study, where the SPSS 21.0 software package was used for data analysis, it was concluded that the majority of the Turkish teacher candidates who participated in the study had positive attitudes toward children’s literature and that gender, grade level, reading children’s books, and taking a course on children’s literature significantly changed the attitude toward children’s literature, while having a sibling between the ages of 3-17 did not affect the attitude toward children’s literature.

Keywords: Turkish teacher candidates, children’s literature, attitude.

GİRİŞ

Okul öncesi dönemden itibaren kitaplarla karşılaşan çocuklar aynı zamanda büyüklerinden masallar, hikâyeler, ninniler dinler. Bu sayede edebiyat ile tanışan çocukların zekâ, hayal gücü, muhakeme ve problem çözme becerisi gelişmeye başlar (Çelepoğlu, 2007). Edebiyatın çocuğun duygularını, hayallerini ve düşüncelerini harekete geçirmedeki etkisi zamanla çocuklara özgü bir edebiyatın ortaya çıkışına zemin hazırlamıştır (Kıbrıs, 2000).

Bebeklik ve ergenlik arasında kalan çocukluk çağı, 2-14 yaşları arasında geçen dönemdir. Çocuk edebiyatı kavramıyla da bu yaş aralığına hitap eden edebî ürünler kastedilmektedir. Masal, hikâye, roman, şiir vb. gibi yazınsal metinler bu edebî ürünlere örnek gösterilebilir (Oğuzkan, 2013).

Çocuğun fiziksel, zihinsel ve dil becerilerinin gelişimi, kelime hazinesinin zenginleşmesi, hayal dünyasını renklendirme, estetik anlayışını şekillendirme, ona hayat tecrübeleri sunma... gibi özelliklerinden dolayı çocuk edebiyatı büyük önem taşımaktadır (Demirel, 2021; Gardiner ve Gander, 2004). Bu nedenle çocuk edebiyatı ürünleri birtakım özellikleri

barındırmalıdır. Bu türden eserler çocuğun dünyasına hitap etmeli, yeteneklerinin keşfine yardımcı olup bireyin ve toplumun tecrübelerini yansıtmalıdır. Kültür aktarımı yoluyla ulusal değerleri kazandırdığı kadar evrensel değerleri de tanıtmalıdır. Çocuğa ana dil bilinci vererek okur kimliği kazandırmalıdır (Baş, 2015). Çocuğun daha önce karşılaştığı ya da karşılaşması mümkün olan birtakım konularla ilişki kurarak ona yeni deneyimler kazandırmayı amaçlamalıdır (Şirin, 2007). Ayrıca bu eserlerin politik amaçlar gütmemesi ve ideolojik yaklaşımlar sergilememesi gerekmektedir. Esas amaç çocuğun dünyasını, onun dili ve mantığıyla kendisine anlatmak olmalıdır (Süphandağı, 2017). Çocuk kitaplarının hazırlanmasında ve seçiminde bu hususlara dikkat edilmesi çocukların sağlıklı gelişimi açısından önemlidir. Çünkü insan hayatı “belirli özelliklerin önde geldiği dönemlerle birbirinden ayrılır. (...) Sağlıklı gelişim ancak her dönemin tek tek sağlıklı bir biçimde tamamlanması ile olasıdır. Dönemlerden birinde bir aksama ve yetersizlik olduğunda sonraki dönemlerin de bundan etkileneceği ileri sürülmektedir” (Şenol, 2006, s. 14). Adler de (1992, s. 24) sağlıklı bir çocukluk döneminin önemini “Ruhsal anormalliklerin bize öğrettiği ilk şey, insan ruhsal yaşamının oluşumunda en güçlü dürtü ve uyarıların ilk çocukluk çağından kaynaklandığıdır.” şeklinde açıklamaktadır.

Ailesinden aldığı informal eğitim sonrasında okulla tanışan çocuk sistematik biçimde yeni kurallar öğrenir, bilgi ve değerler edinir. Bu süreçte birçok yeterliğe sahip olma zorunluluklarının yanında okul öncesi, sınıf ve Türkçe öğretmenleri nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme ve bunlara öğrencilerini yönlendirebilme yetisine de sahip olmalıdır. Çünkü okul çağındaki çocuğa özellikle kural ve değerlerin aktarımında çocuk edebiyatı ürünleri önemli etkiye sahiptir. Zira bu edebî eserler “çocuğun öğrenme ihtiyacını giderir. Aynı zamanda çocuk edebiyatı ürününde verilen mesajları kendi doğruları hâline getirir, bu sayede çocuğun eğitime de katkıda bulunulabilir. Yani çocuk onları okuyup-dinleyerek öğrenir ve birtakım kazanımlar elde etmiş olur” (Bozkırlı, 2010, s. 2).

Türkçe öğretmenleri ana dili doğru ve etkili kullanan çocukların yetişmesi gibi bir sorumluluğu taşımaktadır. Bu nedenle Türkçe öğretmenleri çocuğun hem bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimine hem de dilsel gelişimine katkı sağlayabilecek eserleri bilmelidir. Bu bağlamda Türkçe öğretmenleri Türk ve dünya edebiyatına hâkim olmalıdır (Baş, 2015; Temizyürek, 2003).

Türkçe öğretmenlerinin mesleğe dair birçok yeterliği kazandığı dönem öğretmen adayı oldukları yani üniversite öğrencisi oldukları dönemdir. Bu manada Türkçe öğretmeni adayları da çocuk edebiyatı eserlerinin taşıması gereken nitelikleri bilmelidir. Çocuk edebiyatı eserlerinin seçiminde ise çocuk edebiyatına yönelik tutumun belirleyici bir rolü olduğu söylenebilir.

Türkçe Sözlük’te “tutulan yol, davranış” şeklinde açıklanan (TDK, 2019) tutum, Smith, Bruner ve Sarnof’a göre “bir nesne sınıfını deneyimleme ve bu sınıf tarafından motive edilme ve bu sınıfa karşı öngörülebilir bir şekilde hareket etme yatkınlığıdır” (Festinger ve Schachter, 1968, s. 362). Keller de tutumun dünyaya açılan pencere olduğunu ve herkesin hayata iyi bir tutumla veya temiz zihinsel bir pencereyle başladığını söyler (Keller, 2001). Buradan hareketle tutumun, çocuklukla başladığı ve davranışa dönüşmeden önce bir nesneye karşı olumlu/olumsuz bir tepki olduğu söylenebilir. Alan yazında tutumun kişilerin yönelimlerini önemli ölçüde şekillendirdiği ve bilişsel, duyuşsal, devinişsel boyutlarının olduğu ifade edilmektedir.

Kişilik gelişiminde etkili olan tutumların oluşumunda, ebeveyn ve öğretmenlerin tavırları önemli belirleyicilerden biridir. Zira özellikle çocukluk döneminde çocuğun sürekli gözlemlediği ve rol model aldığı kişiler aile bireyleri ve öğretmenleridir. Bu nedenle çocuğun

bir kişiye, nesneye, duruma... karşı olumlu bir tutuma sahip olabilmesinde etkili olabilecek doğru edebî ürünü seçmesi beklenen öğretmen öncelikle kendisinin çocuk edebiyatına yönelik olumlu tutuma sahip olması beklenir. Olumlu tutuma sahip öğretmen doğru edebî ürün seçme yoluyla çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasına ve bu yolla dil becerilerinin gelişmesine katkı sağlar (Tümer ve Aslışen, 2022; Sönmez vd. 2021; Karagül, 2020). Bu düşünceden hareketle araştırmada “Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına yönelik tutumları nasıldır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Çalışmanın amacı ise Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına yönelik tutumları nasıldır?
2. Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına yönelik tutumları cinsiyetlerine göre değişmekte midir?
3. Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına yönelik tutumları sınıf düzeylerine göre değişmekte midir?
4. Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına yönelik tutumları çocuk kitapları okuma durumlarına göre değişmekte midir?
5. Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına yönelik tutumları 3-17 yaş arası kardeşleri olup olmamasına göre değişmekte midir?
6. Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına yönelik tutumları çocuk edebiyatı dersi alıp almamalarına göre değişmekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan ve nicel şekilde desenlenen bu çalışma bir tarama araştırmasıdır. “Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama (survey) araştırması denir” (Büyüköztürk vd., 2012, s. 14). Tarama (survey) yöntemi ile katılımcıların tutumları, inançları, değerleri, demografik özellikleri vb. öğrenilebilir (McMillan ve Schumacher, 2010).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Düzce Üniversitesinde 2022-2023 eğitim öğretim yılında öğrenim gören Türkçe öğretmeni adayları oluşturmaktadır. Örneklemi ise söz konusu evrenden basit seçkisiz örnekleme yöntemine göre seçilen 140 Türkçe öğretmeni adayından oluşmaktadır. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1’deki gibidir:

Tablo 1. Örneklemenin Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişkenler	N
Cinsiyet	Kadın
	106
	Erkek
	34
	Toplam
	140
Sınıf Düzeyi	1. sınıf
	38
	2. sınıf
	40
	3. sınıf
	31
	4. sınıf
	31

	Toplam	140
	Okuyanlar	90
Çocuk Kitapları Okuma	Okumayanlar	50
	Toplam	140
	Var	81
3-17 Yaş Arası Kardeşe Sahip Olma	Yok	59
	Toplam	140
	Dersi Alanlar	62
Çocuk Edebiyatı Dersi Alma	Dersi Almayanlar	78
	Toplam	140

Tablo 1’de görüldüğü gibi çalışmaya katılanların 106’sı kadın, 34’ü erkektir. Çalışmaya 1. sınıflardan 38, 2. sınıflardan 40, 3. ve 4. sınıflardan 31 kişi katılmıştır. Çalışmada 90 katılımcı çocuk kitapları okuduğunu belirtirken 50 katılımcı çocuk kitapları okumadığını ifade etmiştir. Çalışmaya katılanlardan 81’inin 3-17 yaş arası kardeşi varken 59’unun 3-17 yaş arası kardeşi yoktur. Bunun yanında 62 katılımcı çocuk edebiyatı dersi almışken 78 katılımcı çocuk edebiyatı dersi almamıştır.

Veri Toplama Aracı ve Süreci

Araştırmada veri toplama aracı olarak Karagül’ün (2020) geliştirdiği “Çocuk Edebiyatına Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek “farkında olma”, “kabullenme” ve “değer verme” adlı üç alt boyut ve 26 maddeden oluşmaktadır.

Tablo 2. Ölçeğin Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Ölçek Boyutları	Maddeler	Cronbach Alpha (Karagül, 2020)	Cronbach Alpha
Farkında Olma	9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-20-21	.86	.97
Kabullenme	1-2-3-4-5-6-7-8	.75	.77
Değer Verme	19-22-23-24-25-26	.83	.86
Toplam		.88	.94

Tablo 2’de görüldüğü gibi bu araştırmada Cronbach Alpha değeri ölçeğin genelinde 0.94, “farkında olma” alt boyutunda 0.97, “kabullenme” alt boyutunda 0.77 ve “değer verme” alt boyutunda 0.83 olarak bulunmuştur. Ölçeğin genelinde ve tüm alt boyutlarında Cronbach Alpha değeri 0.70’in üzerindedir. “Cronbach Alpha değerinin ölçek çalışmalarında en az 0.70 ve üzeri olması gerektiği genel kabul görmektedir” (Seçer, 2015, s. 219).

Araştırmada kullanılan ölçek Google Formlar aracılığıyla Türkçe öğretmenleri adaylarına ulaştırılmıştır. Araştırmanın etik kurul izni Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma Merkezi Etik Kurulundan 30.06.2022 tarih ve 2022/329 belge numaralı karar ile alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen nicel veriler SPSS 21.0 paket programına aktarılmıştır. İlk olarak verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Skewness ve Kurtosis değerleri hesaplanmış ve bu değerlerin “farkında olma” ve “kabullenme” boyutlarında -1 ile +1 aralığında olmadığı tespit edilmiştir. “değer verme” boyutunda ise -1 ile +1 aralığında olduğu belirlenmiştir. Büyüköztürk (2012) -1 ile +1 aralığında kalan puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediğini ifade etmiştir.

Araştırmada histogram ve normal Q-Q grafikleri ile normalliğe bakılmış ve “değer verme” boyutunda normal dağılım gözlenirken “farkında olma” ve “kabullenme” boyutlarında normal dağılım gözlenmemiştir.

Araştırmada verilerin homojenliğini tespit için Kolmogorov Smirnov testi de yapılmıştır. Buna göre “değer verme” boyutunda normal dağılım söz konusuysa ($p>0,05$), “farkında olma” ve “kabullenme” boyutlarında normal dağılım yoktur ($p<0,05$). Yapılan analiz sonucunda “değer verme” boyutunda parametrik testler, “farkında olma” ve “kabullenme” boyutlarında parametrik olmayan testler kullanılmıştır.

Araştırmada “farkında olma” ve “kabullenme” boyutlarında veri analizi için Mann Withney U ve Kruskal Wallis Testleri kullanılmıştır. “Değer verme” boyutunda ise T-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgulara ve bunların yorumlarına yer verilmiştir.

Tablo 3. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çocuk Edebiyatına Yönelik Tutum Puanları

Puan	f	%	x
99 puan ve daha az	53	37.9	100.4
100-110 arası	42	30	
111-120 arası	28	20	
121-130 arası	17	12.1	
Toplam	140	100	

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların ölçekten aldıkları puanların aritmetik ortalamasının 100.4 olduğu görülmektedir. Katılımcıların %62.1’inin çocuk edebiyatına yönelik tutum ölçeğinden 100 ve üzerinde puan almış oldukları anlaşılmaktadır. Buna göre, araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarının çoğunluğunun çocuk edebiyatına yönelik olumlu tutuma sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 4. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Çocuk Edebiyatına Yönelik Tutumlarına İlişkin U-Testi Sonuçları

	Gruplar	N	Sıralar ortalaması	Sıralar toplamı	M-Whitney U	Z	p
Farkında Olma	Erkek	34	60.07	2042.50	1447.500	-1.727	.084
	Kadın	106	73.84	7827.50			
Kabullenme	Erkek	34	63.96	2174.50	1579.500	-1.085	.278
	Kadın	106	72.60	7695.50			
Toplam	Erkek	34	56.62	1925.00	1330.000	-2.295	.022
	Kadın	106	74.95	7945.00			

Tablo 4 incelendiğinde cinsiyete göre katılımcıların çocuk edebiyatına yönelik tutumlarında “farkında olma” ($U = 1447.500$, $p > 0.05$) ve “kabullenme” ($U = 1579.500$, $p > 0.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmemiştir. Ölçek toplamında ($U = 1330.000$, $p < 0.05$) ise katılımcıların çocuk edebiyatına yönelik tutumlarında kadınlar lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 5. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Çocuk Edebiyatına Yönelik Tutumlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

Ölçek Boyutları	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Değer Verme	Erkek	34	16.73	5.55	138	-1.766	.080
	Kadın	106	18.63	5.41			

Tablo 5 incelendiğinde cinsiyete göre katılımcıların çocuk edebiyatına yönelik tutumlarında “değer verme” [$t_{(138)} = -1.766$; $p > .05$] alt boyutunda anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 6. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Çocuk Edebiyatına Yönelik Tutumlarına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Ölçek Boyutları	Sınıf	N	$\bar{X}$	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
Farkında Olma	1	38	67.22	3	3.784	.286	Yok
	2	40	62.68				
	3	31	75.55				
	4	31	79.56				
Kabullenme	1	38	60.33	3	12.489	.006	1-3, 1-4, 2-3, 2-4
	2	40	59.26				
	3	31	85.44				
	4	31	82.53				
Toplam	1	38	60.78	3	8.484	.037	1-3, 1-4, 2-3
	2	40	62.43				
	3	31	82.03				
	4	31	81.31				

Tablo 6 incelendiğinde, öğrencilerin sınıf düzeylerine göre çocuk edebiyatına yönelik tutumlarının farkında olma [$X^2_{(3)} = 3.784$; $p > .05$] alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Öte yandan kabullenme [$X^2_{(3)} = 12.489$; $p < .05$] alt boyutunda ve ölçek toplamında [$X^2_{(3)} = 8.484$; $p < .05$] tutumlarının sınıf düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir.

Farkların kaynağını incelemek üzere Mann Whitney-U testiyle yapılan ikili karşılaştırmalarda kabullenme boyutunda 1. sınıf ve 3. sınıf öğrencileri arasında 3. sınıf öğrencileri lehine, 1. sınıf ve 4. sınıf öğrencileri arasında 4. sınıf öğrencileri lehine, 2. sınıf ve 3. sınıf öğrencileri arasında 3. sınıf öğrencileri lehine, 2. sınıf ve 4. sınıf öğrencileri arasında 4. sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Ölçek toplamında ise 1. sınıf ve 3. sınıf öğrencileri arasında 3. sınıf öğrencileri lehine, 1. sınıf ve 4. sınıf öğrencileri arasında 4. sınıf öğrencileri lehine, 2. sınıf ve 3. sınıf öğrencileri arasında 3. sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 7. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Çocuk Edebiyatına Yönelik Tutumlarına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek Boyutları	Sınıf	N	$\bar{X}$	SS	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Değer Verme	1	38	16.55	5.24	173.729	3	57.910	1.960	.123
	2	40	18.12	5.48	4018.157	136	29.545		

3	31	19.58	5.03	4191.886	139
4	31	18.80	5.95		

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların sınıf düzeylerine göre çocuk edebiyatına yönelik tutumlarını tespit etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizinde ($F=1.960$ $p>0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 8. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çocuk Kitapları Okuma Durumlarına Göre Çocuk Edebiyatına Yönelik Tutumlarına İlişkin U-Testi Sonuçları

	Gruplar	N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	M-Whitney U	Z	p
Farkında Olma	Evet	90	78.13	7032.00	1563.000	-2.995	.003
	Hayır	50	56.76	2838.00			
Kabullenme	Evet	90	79.13	7122.00	1473.000	-3.392	.001
	Hayır	50	54.96	2748.00			
Toplam	Evet	90	81.83	7364.50	1230.500	-4.436	.000
	Hayır	50	50.11	2505.50			

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların çocuk kitaplarını okuma durumuna göre çocuk edebiyatına yönelik tutumlarında “farkında olma” ($U= 1563.000$, $p<0.05$), “kabullenme” ($U= 1473.000$, $p<0.05$) alt boyutlarında ve ölçek toplamında ($U= 1230.500$, $p<0.05$) çocuk kitapları okuyanlar lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 9. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çocuk Kitapları Okuma Durumlarına Göre Çocuk Edebiyatına Yönelik Tutumlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

Ölçek Boyutları	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Değer Verme	Evet	90	19.53	5.54	138	4.162	.000
	Hayır	50	15.72	4.49			

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların çocuk kitaplarını okuma durumuna göre çocuk edebiyatına yönelik tutumlarında “değer verme” [$t_{(138)}= -4.162$; $p<.05$] alt boyutunda çocuk kitapları okuyanlar lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 10. Türkçe Öğretmeni Adaylarının 3-17 Yaş Arası Kardeşleri Olma Durumlarına Göre Çocuk Edebiyatına Yönelik Tutumlarına İlişkin U-Testi Sonuçları

	Gruplar	N	Sıralar ortalaması	Sıralar toplamı	M-Whitney U	Z	p
Farkında olma	Evet	81	75.52	6117.50	1982.500	-1.722	.085
	Hayır	59	63.60	3752.50			
Kabullenme	Evet	81	73.93	5988.00	2112.000	-1.176	.240
	Hayır	59	65.80	3882.00			
Toplam	Evet	81	73.88	5984.50	2115.500	-1.157	.247
	Hayır	59	65.86	3885.50			

Tablo 10 incelendiğinde 3-17 yaş arası kardeşe sahip olma durumlarına göre katılımcıların çocuk edebiyatına yönelik tutumlarında “farkında olma” ($U= 1982.500$, $p>0.05$) ve “kabullenme” ($U= 2112.000$, $p>0.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Ölçek toplamında da ($U= 2115.500$, $p<0.05$) anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 11. Türkçe Öğretmeni Adaylarının 3-17 Yaş Arası Kardeşleri Olma Durumlarına Göre Çocuk Edebiyatına Yönelik Tutumlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

Ölçek Boyutları	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Değer verme	Evet	81	18.19	5.91	138	.066	.948
	Hayır	59	18.13	4.90			

Tablo 11 incelendiğinde 3-17 yaş arası kardeşe sahip olma durumlarına göre katılımcıların çocuk edebiyatına yönelik tutumlarında “değer verme” [$t_{(138)} = .066$; $p > .05$] alt boyutunda anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 12. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çocuk Edebiyatı Dersi Alıp Almamalarına Göre Çocuk Edebiyatına Yönelik Tutumlarına İlişkin U-Testi Sonuçları

	Gruplar	N	Sıralar ortalaması	Sıralar toplamı	M-Whitney U	Z	p
Farkında Olma	Evet	62	78.43	4862.50	1926.500	-2.067	.039
	Hayır	78	64.20	5007.50			
Kabullenme	Evet	62	84.73	5253.50	1535.500	-3.717	.000
	Hayır	78	59.19	4616.50			
Toplam	Evet	62	82.26	5100.00	1689.000	-3.060	.002
	Hayır	78	61.15	4770.00			

Tablo 12 incelendiğinde katılımcıların çocuk edebiyatı dersi alıp almamalarına göre çocuk edebiyatına yönelik tutumlarında “farkında olma” ($U = 1926.500$, $p < 0.05$), “kabullenme” ($U = 1535.500$, $p < 0.05$) alt boyutlarında ve ölçek toplamında ($U = 1689.000$, $p < 0.05$) çocuk edebiyatı dersi alanlar lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 13. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çocuk Edebiyatı Dersi Alıp Almamalarına Göre Çocuk Edebiyatına Yönelik Tutumlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

Ölçek Boyutları	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Değer Verme	Evet	62	19.19	5.48	138	1.984	.049
	Hayır	78	17.35	5.39			

Tablo 13 incelendiğinde katılımcıların çocuk edebiyatı dersi alıp almamalarına göre çocuk edebiyatına yönelik tutumlarında “değer verme” [$t_{(138)} = 1.984$; $p < .05$] alt boyutunda çocuk edebiyatı dersi alanlar lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına yönelik tutumları; cinsiyet, sınıf düzeyi, çocuk kitapları okuma, 3-17 yaş arasında kardeşe sahip olma ve çocuk edebiyatı dersi alma değişkenlerine göre incelenmiştir.

Araştırmada öncelikle katılımcıların çocuk edebiyatına yönelik genel tutum puanları değerlendirilmiştir. Buna göre katılımcıların çoğunluğunun çocuk edebiyatına yönelik olumlu tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Araştırmanın bu sonucu farklı branşlardan öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının çocuk edebiyatına yönelik tutumlarını tespit etmeyi amaçlayan çeşitli çalışmaların (Sönmez vd., 2021; Koçak Tümer ve Tanju Aşlışen, 2022) sonuçlarıyla uyumludur.

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuç cinsiyetin çocuk edebiyatına yönelik tutumu etkileyen bir değişken olduğu ve kadın katılımcıların çocuk edebiyatına yönelik tutumlarının erkeklere göre daha olumlu olduğudur. Araştırmanın bu sonucu her ne kadar Sönmez vd. (2021) ile Koçak Tümer ve Tanju Aslışen'in (2022) araştırmalarının cinsiyete yönelik bulgusuyla örtüşse de Bağcı (2007) cinsiyetin çocuk edebiyatına yönelik tutum üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını belirtmektedir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarının sınıf düzeylerinin çocuk edebiyatına yönelik tutumlarını etkilediği ve ikili her karşılaştırmada farkın bir üst sınıf düzeyi lehine olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bu sonucu sınıf düzeyi arttıkça aldıkları eğitimin öğrencilerin mesleki bilinç ve yeterlik düzeylerini artırdığı ve her geçen yıl teorik ve uygulamalı olarak mesleğe daha hazır oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada çocuk kitaplarını okumanın çocuk edebiyatına yönelik tutumu anlamlı şekilde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Lüle Mert'e (2016) göre de çocuk kitapları okuma Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı eserlerine yönelik doğru değerlendirme ve tercihleri üzerinde olumlu etkiye sahiptir.

Araştırmada katılımcıların çocuk edebiyatına yönelik tutumları üzerinde etkili olabileceği düşünülen 3-17 yaş arasında kardeşe sahip olma durumlarının çocuk edebiyatına yönelik tutumlarında anlamlı bir fark yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada son olarak katılımcıların çocuk edebiyatı dersi alıp almamalarının çocuk edebiyatına yönelik tutumları üzerinde bir etkisinin olup olmadığı değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler ışığında çocuk edebiyatı dersi almanın katılımcı Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına yönelik tutumlarında anlamlı fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle lisans düzeyinde alınan çocuk edebiyatı dersinin Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatının önemi konusunda bilinç düzeylerine pozitif katkı sağladığı şeklinde yorum yapılabilir. Zira Alan (2020) da Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatının önemi ve gerekliliği konusunda önemli düzeyde bir farkındalığa sahip olduklarını ifade etmektedir.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (1992). *İnsanı tanıma sanatı*. (çev. Şipal, K.). İstanbul Say Yayınları.
- Alan, Y. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına yönelik görüşleri. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(2), 135-147.
- Bağcı, H. (2007). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatına ve çocuk edebiyatı dersine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 174, 116-134.
- Baş, B. (2015). *Türkçe öğretimi açısından çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bozkırlı, K. Ç. (2010). *İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki edebî metinlerin çocuk eğitimi açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Büyüköztürk vd. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 11. baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. 16. basım. Ankara: Pegem Akademi.
- Çelepoğlu, A. (2007). Çocuk-edebiyat ve çocuk edebiyatı. *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. (ed. Yılar, Ö. ve Turan, L.). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Ş. (2021). Çağdaş çocuk edebiyatı. *Çocuk edebiyatı ve çocuğa görelilik*. (ed. Demirel, Ş. ve Sever, S.). (ss.19-37). Ankara: Pegem Akademi.

- Festinger, L. ve Schachter, S. (1968). *Social psychology. A series of monographs, treatises and texts*. London: Academic Press.
- Gardiner, H. W. ve Gander, M. J. (2004). *Çocuk ve ergen gelişimi*. (Yay. Haz. Onur, B.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Karagül, S. (2020). Çocuk edebiyatına yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 3(2), 203-226.
- Keller, J. (2001). *Attitude is everything. change your attitude and you change your life*. USA, FL: St. Augustine.
- Kıbrıs, İ. (2000). *Uygulamalı çocuk edebiyatı*. Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi.
- Koçak Tümer, N. B. ve Tanju Aslışen, E. H. (2022). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk edebiyatına yönelik tutumlarının incelenmesi. *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 179-194.
- Lüle Mert, E. (2016). Çocuk edebiyatı eleştirisinin Türkçe öğretmen adaylarının çocuk kitaplarını gelişim düzeylerine göre ayırıştırma becerisine etkisi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1252-1274.
- McMillan, J. H. ve Schumacher, S. (2010). *Research in education evidence – based inquiry*. 7th edition. London: Pearson.
- Oğuzkan, A. F. (2013). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seçer, İ. (2015). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi analiz ve raporlaştırma*. 2. basım. Ankara: Anı Yayınları.
- Sönmez, M. vd. (2021). Sınıf öğretmenlerinin çocuk edebiyatına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(2), 531-542.
- Süphandağı, İ. (2017). *Gelenek ve zihniyet tenkidine dayalı çocuk edebiyatı kuramı*. Ankara: Maarif Mektepleri Yayınları.
- Şenol, S. (2006). *Çocuk ve gençlik ruh sağlığı sık danışılan konular ve yol gösteren yaklaşımlar*. Ankara: HYB Yayıncılık.
- Şirin, M, R. (2007). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış. Çocuk edebiyatı nedir ne değildir?* Ankara: Kök Yayıncılık.
- Temizyürek, F. (2003). Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatının önemi. *TÜBAR*, XIII, 161-167.
- Türk Dil Kurumu. (2019). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.